

«Сĕрулми – 2015» куравра

Сергей Журавлев сăнукерĕкĕ

КĔСКЕН

Ĕнер-паян Шупашкарти «Николаевский» суту-илу комплексĕнче «Сĕрулми – 2015» курав пырат. Унта хутшăнма Раçсейри тĕрлĕ регионтан ситмĕле яхăн представитель килсе ситнĕ. Курава чи лайăх сĕрулми сорчĕсене тăратнă. Республикăра сĕрулми туса илессипе ёслекен хуçалăхсем вăрлăхлăх паранкă сутнă. Курава пырансем сирĕм ытла сĕрулми сорчĕпе паллашма, апа туняма пултарнă. Хамăр сĕршывра туса илнĕ сортсемпе пĕрлех Беларуç, Германи, Голланди сĕршывĕсенчи селекционерсем хатĕрленисем те пулнă кунта. (Тĕплĕнрех – юнкунхи номерте).

Февралĕн 16-мĕшĕнчен пуçласа апрелĕн 16-мĕшĕнчен республикăра тилĕсемпе кашкăрсене тытма ирĕк панă. Сунарçăсемпе пулăссен патшалăх служби çакна урнă чирĕ сарăлас хăрушлăха çакарас тĕлĕшпе

ирттернине пĕлтерет. Саккунпа пăхнă кирек епле пашалпа та сунара тухма юрат. Сұлталăк пуçланăранпа Чăваш Енре килти выльăх-чĕрлĕхпе тискер чĕрчуна урнă чирĕ ернĕ 5 тĕслĕхе шута илнĕ.

Чрвĕренту министрĕ Владимир Иванов шул сұлне ситмен пур вĕрену учрежденийĕнче те пултарулăха аталантармалли программăсем ёсленине палăртнă. Ача сачĕсен 36 процентĕнче шăпăрлансем хайсем килĕштерекен кружоксене сурĕçсĕ, учрежденийен 20 процентĕ ас-тăн, спорт, музыка тата унер пултарулăхне аталантарма пулăшу сĕнет.

Техника специальноçĕсен сумне устерьме республикăри 150 шулта инженер класĕсем йĕркеленĕ, робот ёçĕпе авиасудомоделистсен кружокĕсене уснă.

ЯЛ-ЙЫШ

КИЛ

ХУТЛĖХ СЫВЛĂХ ТĖПЕЛ

ПАЯН кун тăршшĕ 9 сехет те 58 минут. Уйăх тулса пырат.

Лука кунĕ. Кăнтăр кунĕнче сұл вĕрни сурхисем лайăх пуласса систернĕ.

ЫРАН – сурла хатĕрлекен Захар кунĕ. Ёлĕк çак кун сурла кăларса апа кăшарни шывĕпе пĕрĕхтернĕ. Çапла тусан сұлла ёç-пуç лайăх каясса ёненнĕ. Уйăх ункă ашĕнче пулсан юр часах ирĕлсе пĕтĕ.

ВИÇМИНЕ – Панкрат кунĕ. Çак кунран хĕл йăвашланса тырă саппасĕ çакса пырат. Февраль уйăхĕн юлашки эрни мĕн чуль сивĕрех, март уйăхĕ çавăн чухлĕ ашăрах пулĕ тенĕ.

ПĖЧĖК ВĂРТТĂНЛĂХСЕМ

✓ Хĕлĕн юлашки уйăхĕ уйрăмах хĕвеллĕ пулсан улма-сырла йывăçĕсене хутлĕх кирлĕ. Йывăçсен вуллине шурутмалла, çак ёсе кĕркунне туман пулсан пушшех те.

✓ Йывăçсен сывăхне юр купалани те аван: çапла майпа йывăçа хĕвелрен те, февраль сиввинчен те хутĕлетĕр, нурĕк те ытларах пулĕ.

✓ Йывăç вулли сума купаланă юра таптаса хытарсан кăшлăкан чĕрчунсем пыраймĕç.

✓ Февраль чи выçă уйăх шутланать. Шăши таврашĕ сад пахчине тапăнать. Улма-сырла йывăçĕн сиенленнĕ хуппине асăрхасан апа сийĕнчех йĕпписене сĕрелле пăхтарнă хыр лăссипе сыхмалла.

✓ Çак уйăх йывăç тураçĕсене касмалли чи лайăх вăхăт. Хĕвел пăхсан та йывăç сывăрат. Чи малтанах типсе хăрнă, хуçăлнă, чирлĕ тата шалла усекен туратсене иртмелле.

✓ Йывăç сиче хĕл қаçакан лĕпĕшсен йăвине, типсе ларнă симĕсе пухса сунтармалла.

ЫЙТУ – ХУРАВ

Путеке уйăрмалла-и?

? Качака пăранласан паянам путеккине амăшĕпе пĕрлех тытканчĕ. Ку хутĕнче турех пурте илсе кĕчĕ, чашăкран ёстерет. Качака путеккисене питĕ шеллетĕп, амăшĕпе пулмалла пек туйăнать. Тĕрĕсех тăвать-ши паянам?

Елена ПЕТРОВА. Тăвай районĕ, Тăрмăш ялĕ.

Тин суралнă путексене амăшĕпе пĕрле хăварма та, уйăрма та юрат. Чылай чухне сĕт нумаях антарман, аратлă мар качакана путекĕсемпе пĕрле тытасçĕ. 3-4 уйăхченех ёмĕртеçсĕ, кайран майĕпен сĕтпе хутăш ытти апат пама пуçласçĕ.

Сĕт нумай антаракан качака ёрчетекенсем путекĕсене турех уйăрма тăрăшасçĕ. Тин суса илнине е 38 градус таран ашăтнă сĕте бутылкăран ёмкĕчпе ёмĕртеçсĕ (е чашăкран ёстересçĕ). Ёмкĕчпе усекеннисем чашăкран ёстернинчен лайăхрах, сирĕпрех усеçсĕ. Ёмкĕчрен сичсен юкса тухакан сĕт сĕлекепе хутăшса ёлкĕрнипе лайăхрах ирĕлет. Сĕт йĕпе пыра сыпкăман-сыпкăман лекнипе майĕпен хырăмлăхри тултармаша лекет.

Кирек мĕнле меслет суйласа илсен те чи пĕлтерĕшли путеке суралсан сар сĕт (молозиво) ёстерни. Апа май пур таран хăвартрах памалла. Качака путекне 4 уйăхчен сĕтпе кăна усарсан сирĕп те сывă выльăх устерьме пулать.

Тин сунă качака сĕтне турех хупласа хурсан унта шăршă юлат, сивĕнсе ситиччен усă лартсан вара

сĕврĕлет.

Ёнепе танлаштарсан качака туберкулезпа, сывшăн сиенлĕ тата ытти чирпе чирлемест. Килти выльăх-чĕрлĕхрен качакан иммунитетĕ чи сирĕппи шутланать.

Пĕтĕ качакана тĕп апатсăр пуçне (утă, тырă, комбикорм, тымарсимĕс) аявса хыр туратне те памалла. Çавăн пекех апа таса шыва 3-4 тумлам йод хушса ёстерни пăсмĕ. Качака путекĕсене порошок евĕр вĕтетнĕ сăмарта хупи пани усăллă. Апа выльăх пуçне 10 г хушса тымарсимĕсепе пĕрле памалла. Уйрăм валашкана хурăн кăмрăкĕ, кĕл тата типĕ тăм хурса парсан аван. Сұлламалли тăвара килте те хатĕрлеме пулать: ахаль тăвар сине шыв яраса типĕтмелле.

ПАХЧИ-ПАХЧИ

Акиччен – кĕл шывĕпе

Пĕр сұлне акнă кишĕр шăтса тухмарĕ. Хăярпа та çаплах пулнăчĕ.

Çакан хыççан мĕнпур вăрлăха акиччен шутерме пуçларам, 5 сехете яхăн кĕл шывĕнче тытатăп.

Апа сапла хатĕрлетĕп: 200 мл шыва 1 чей кашăкĕ кĕл яраса 2 талăк тăрăлтарса лартатăп. Унтан таса пусма таткине хайхи кĕл шывĕпе йĕпетсе пăратăп та турилке сине хуратăп. Пусма татăкĕн сур пайĕ сине вăрлăх хуратăп, тĕпĕр пайĕпе витетĕп, унтан турилке сине 2 кашăк чухлĕ кĕл шывĕ хушатăп. Паллах, вăрлăха турех кĕл шывне яраса хума та пулать, анчах вĕтĕ вăрлăха кайран унтан кăларма сăмăлах пулмĕ. Çапла туса лартнă хыççан вăрлăх 99 процентĕпех шăтса тухать.

Хамăртан та килет

Вăрлăх япăх шăтса тухнишĕн пур чух та сутуçа е апа туса кăларакан айăплă мар. Пахчаçăсем хайсем те йăнăшаçсĕ. **Пĕрремĕшĕнчен**, вăрлăха вăхăтра акмалла.

Иккĕмĕшĕнчен, вăрлăх акма хатĕрлекен тăпра температурина тĕрĕслемелле. Ашăнса ситмен сĕр ашĕнче вăрлăх сĕрсе кайма пултарать.

Виçĕмĕшĕнчен, вăрлăх хăвартрах та лайăх шăтса тухтăр тесен йăрана пленкăпа хупламалла. Ырă микроклимат пулнине вăрлăх пĕр тикĕс шăтса тухĕ.

Тухăçа устерьме

Тухăçа устерьме пахчара пăрса йышши культураçем акма юрат. Вĕсем сынна кăна мар, сĕре те тăрантарасçĕ.

Пăрса тымарĕнче сывлăшри азота йышăнма пулăшакан бактерисем пурăнаçсĕ. Çавăнпа та пăрса, фасоль устерьнĕ сĕр сиче тухăç лайăх пулать. Пăрсапа пахчасимĕсе пухса илнĕ хыççан, июль-август уйăхĕсенче, май пур таран сăрарах акмалла. Паллах, вĕсен тухăçĕ пулса ёлкĕреймест. Пирвайхи сивĕсем хыççан усе-тăран пĕтет. Апа турех çавса сĕр ашне вармалла. Çав тери чаплă удобрени пулĕ.

Апельсин хуппипе

Сур литрлă банкăна апельсин, мандарин симĕсĕсен типĕтнĕ хуппипе тултармалла та апа 10 литр шыва ямалла, пĕр талăк тăрăлтарса лартмалла. Унтан 15 минут вĕретмелле. Сивĕтмелле. Çакан хыççан унта 30 г мочеви́на хушса лайăх пăтратмалла, сăрăхтармалла. Улмуçсисене хутĕлемелли хатĕр пулчĕ те. Суркунне унпа йывăçсене сирпĕтсен нимĕнле лĕпĕш те пырса сұлăхаймĕ.

Лидия ИВАНОВА.

Хăрăм евĕр

Йывăç сине хура хăрăм евĕрлĕ сий пухăнать, ун айĕнчи хупă вара сийĕнсе пĕтет. Мĕнле чир-ши ку, унпа кĕрешме май пур-и?

Мария СКВОРЦОВА.
Хĕрлĕ Чутай районĕ.

Чир тĕшĕллĕ йывăçсене сұлăхнă пулсан ку кăмпа чирĕ – мони́лиоз пулма пултарать. Йывăç шăнса хытнă пек курăнать, «хăрăмпа» вара сăмрăк турат вĕçĕсем кăна сиенленесçĕ.

Сăмах улмуçси сиччен пырсан сыватма май сук цитоспороз палли пулма пултарать. Йывăç вулли хăрăм айĕнче мумиленет. Чир аталанăвне чылай сул асăрхамастăн та. Цитоспороз ернĕ мĕнпур турата шелсĕр касмалла. Тĕп вулă та сиенленнĕ пулсан йывăçĕпех сывпуллашма тивĕ. Хальлĕхе ку чир йывăçран йывăçа куçни паллă мар.

Тĕшĕллĕ йывăçсене апрель вĕçĕнче тата май сурринче икĕ хутчен ридомил МЦ (10 л шывра 60 г ирĕлтермелле) препаратпа сирпĕтмелле, кĕркунне вара – нитрафенпа е савăн евĕрлĕ минерал эмульсийĕпе.

✓ **Сырла тĕмĕсен ытлашши хунавĕсене, савăн пекех хăрнă тураçĕсене касмалла. Каснă вырăна турех сад маçĕпе сĕрмелле. Сĕриччен хайхи вырăна пăчкă кĕрпинчен тасатса 2 процентлă пăхăр купоросĕпе пĕрĕхтермелле.**

АРӘМСЕМ

Сергей Журавлев сәйүкерчәкә

Станьялсен җемийпе төл пулма эрне маларах каласса татәлнәччә. Паләртнә кун төлне кил хуҗи арәмәнчен пуҗласа пиләк уйәхри мәнукә таран чирлесе үкессе кам шухәшланә? Лару-тәрәва хам куҗпа курнә хыҗсән қаҗару ыйтса тухса кәна каймаллаччә ёнтә. Виталий Петровичән ыра кәмәлә тытса чарчә. Сасси тытәннине пәхмасәрах аләк уратинчен төпеле ирттерчә. Корреспондента шәнкәравласа «ан кил» тесе ка- ламаншән виҗә кун хәйне «тылланә» мәшәрне үкәте кәртрә. Чәвашра Виталий Петрович Станьяла пәлмен сын суках-тәр. Паллә чәваш әсчахәпе юнашар кам ёмәр ёмәрленине тахсанах пәлес килетчә. Акә вәл Йәпреҗ районәнчи Смычка поселокәнчи Судаковсен кил-йышәнчен тухнә Зоя Петровна. Шәпа пәр-пәрин патне мәнперех савәрса җитернә вәсене?

«Пёрлөх туйәмә пурри — пысак телей»

Вәрҗә ачисен әрәвә

— Станьялла пәрле вөрәннә Людмила Бородова паллаштарнә пире. Вәл наградәсен уйрәмәнчә ёҗленә. Эпә парти обкомән консультантәнчә. Хисеп хуҗәсене, грамотәсене ыраҗсла та, чәвашла та җырмаллаччә. Люда төрәсех сырнә-ши тесе вәл вәхәтра «Коммунизм ялабәнчә» ёҗленә Виталий Петровичпа канашлатчә. Унра мән тыткәнланә-и? Темшән вәл мана Федор пиччене аса илтеретчә. Җавнашкалах куҗлахла, йәм хура сүслә, туртмасть-ёмест, хәйне мәнна хумасть. Пәр кунта сәнамалли япаласем мар кусем. Паллашнәранпа 5 сула кайсан сәҗ пәрлешнә эпир. Вәл 36 султатчә, эпә — 34-ра.

Витали амәшә, Елизавета Лукьяновна, ыра та җирәп хәрарәмчә. Ытлашши каласмастчә. Пирән хушша-хуппа ниҳәсан та кәмен. Ялан пулашма тәрәшатчә. Ялан вәрман витәр тухса килнә чух хваттере пәрмаях чечек сыххипе килсе кәретчә. Сурәмә хыҗәнчә кутамка, аллинчә — чечек. Сәт-турәх, сәмарта, кишәр — пәтәмпех йәтатчә. Упәшки вәрҗәра вилнә унән. 4 ачине пәччене ура сине тәрәтнә. Пире те ача пәкса пулашнә.

Виталипе вәрҗә хыҗсәнхи пурнәҗ җинчен каласса кайсан пәррехинчә эпә җапла каланәччә: — Эсир хула җывәхәнчә пурәннә, сире сәмәлрах пулнә.

— Сук, — тет. — Пире тата йывәр- тарых пулнә, санән асу пулнә.

Пирән атте вәрҗә кайнә чух эпә хырама юлнә. Атте җав тери хытә аманса таврәннә. Пәр енчи аяк пәрчи пачах сукчә унән — шәтәк тәрәтчә. Анне ача уйрәм пәхнә, саккәрмәш ача ыраәнәнчә тетчә. ыраәнпа ырататчә. Хәйне панә пашаләва вәрттән пире җитеретчә. Кайран сәҗ, сүлсем иртнәсәмен, сүреме пуҗласан почтәра ёҗлеме тытәнчә. Пәррехинчә сүл җинчә атте 3 тенкә тупнә. Җав уқсана миҗә уйәх усарә-ши? Кам та пулин килсе ыйтасса кәтсе пурәнчә. Чулпа перекене сәкәрпа пер тетчә. Атте сүмра пулни телеех пулнә ёнтә.

Анне пухура тәрса каласнә чухне шәна вәҗни илтәнәччә. Питә әсләччә. Вөрәнмелле, пуҗарсем пулсан пурәнәтәр тетчә. Пурте тенә пекех вөрәннә пирән. Аслә пичче, Василий, инженер-гидротехник. Вәрҗәра калама сук хытә суранланнә. Нимәсәсем ача вилнә тесе тапса хәварнә. Унән пит ыраәнәнчә куҗсәсәр пуҗне нимән те юлман. Ташкентра госпитальте нумай сүл ыртнә. Вәрҗә хыҗсән пуҗласа 1949

султа яла килсе кайнәччә вәл. Анне унән җыхнә питне уҗса пәхсан чухах тәнне сухатман. Пире пәр ачине те җав җыхә айәнчә мән пулнине кәтартман. Җапла пәчәккән-пәчәккән сәмсине, пит сәмартине, янахне, шәләсене «туса җитерәсә». 1956 сулччен сәлесәҗ ун питне. Госпитальте сипленнә хушәрах институт пәтерет, ассистентра, преподавательте ёҗлет, наука ёҗсәсем сыраты. Узбек ССРән шыв хуҗсәләхән тава тивәҗлә ёҗченә пулнә. Федор пичче химик, Мускаври патшаләх университетәнчә ёҗленә, Лиза аппам учитель, парти сынни. Ёҗсәкәсем, туртакансем пулман пирән.

Эпә ача шәннә. Вәл — мана

— Хәвәр ачәрсем патне таврәнар-ха. Ячәсене мән кура суйласа илнә?

— Аслин ятне ман аппа сине тәнипе панә. Ульяна Громова паттәрләхә хавхалантарнә, аннен таван йәмәкә те Ульянәччә.

Кәҗәннипе больницәран часах тухайман эпә. Җав вәхәтра Витали ача ятне кайса сыртарнә: Эрбина. Пәр уйәх вәт ачана чәнеймесәр пурәнтам. Эпә Катя хурасшәнчә. Майёпен хәнәхрәм. Халә, ав, Эрпинерен лайәхрах ят сук та. Асли физикәпа математика факультетчә пәтернә, кәҗәнни — журналистика.

— Станьял тәтәшах студентсемпе фольклор экспедицийәсенчә сүренә. Җитмен сәр хәварман-тәр. Пәтәм кил-сурт, пахча ёҗә сирән сине тиеннә. Мәнле чәтнә эсир җанна?

— Каймалла-тәк каймалла ёнтә. Программәпа паләртнине пурнәҗла- маллах. Хам та яваплә ёҗре тәрәшнәран ун пек самантәсәне лайәх әнланнә. Упкелешеси, юнтарасси ниҳәсан та пулман. Ача асатма җемийпех каяттамәр. Вәл вара кашни чарәнуран тенә пек киле сыру вәҗтеретчә. «Эпир савәнта җитрәмәр, савна таватпәр. Эсир мәнле?»

Пахчара ёҗлеме ытларах хамәра лекнә ёнтә. Виҗсән кәштәр- таттамәр. Хәрәмсем ёҗрен ютшәнман. Паян кунчченех хамәрән пахча тәрәнтәрәт пире.

— Пахчи аҗта вара?

— Мәшәрәм суралнә ыраңта, Шупашкар районәнчи Станьял яләнчә. Сәрем сәре уҗса пахчәсимәҗ туса илнә. Мухтар ятлә йытә пурчә. Апат сырткаласа илме ларсан хайхи куҗран пәкса ларатчә. Хуларан илсе килнә апата суррине тенә пек ача җитерәсә яраттам. Җавән пек самантәсәне Виталие ялан калаттам:

Станьялсен җемий

Семье архивәнчән

«Хәсан сарай пекки те пулин туса лартәпәр-ши? Апат та йәркәллә җиме сук вәт». Йысна хәйсән пәчәк пүрт пурине парнеләсен майлашәнса кайрәмәр. Хәма сүмне хәма сәҗсах мунчине те, нүхрепне те турәмәр. Сулла халә те унтах пурән- нәтәр.

— Мәшәрә сүлсүреврән парнесем илсе килетчә-и?

— Кунта тупса илеймен япаласене илсе килетчә. Пәр сүлне Киевран конькипе таврәнчә. Мәнле хәпәртәрәс ачасем! Тәпехинчә ман валли пәр кутамка (!) «Прелестя» текен сүҗ сапмалли лак йәтса килчә. Сүл җинчә шәкәртаттарса сүренәрен пулә чылайшән пәкки те тухса үкәнчә. Сәмах май, эпә яланах лапка уса курнә. Анчах хам хушмасәрах савән чухлә лак илсе килни чәннипех тәләнтернәччә. Кәвәҗсү-харкашу пулман пирән. Эпә ача шәннә. Вәл — мана. Киле сәм сәрле таврәннисем те пулнә. Анчах сәкә ёҗле җыхәннине, җапла кирлине эпир әнланнә. Хваттерте тәтәшах студентсем пулнине те хәнәхса җитнә. Вәсәмпе чунне парса ёҗлетчә вәл. Виталин ёҗ пүлмә кәрлесе тәрәтчә. Кам кәна пулман-ши унта? Туркай, Тарасов, Чиндыков, Семенов, Смолин, Пехил, Абрамов... Тавлашатчәс, сәвәсем вулатчәс.

— Мән сырса пәтернәччә вара унта?

— Тиркесе, элеклесе, хурласа. Пәлетәр ёнтә, Виталий Петрович Чәваш наци конгрессне, Иван Яковлев ячәллә пәрлешәве, Ваттисен канашне пуҗарса яраканәсенчен пәри. Такам аләкне те шақкама тивнә унән. Чәваш халәхәшән ыра тәвас тесе тәрәшаканскере ура хуракан нумай пулнә. 80-мәш сүлсене халә те йывәррән аса илетәп. Хәвән чи сывәх сынну җинчен вәл таса кәмәлпа тәрәшнине пәле тәркачах япәх илтеси — пәрре те сәмәл мар. Хама та, манән аппана та, Шупашкар парти райкомән иккәмәш секретарьне, Станьяла чарәр-ха тесе пәрре мар асәрхаттарнә. Вәл вара кашинчәх «37-мәш сүлсәм тахсанах иртнә» тесе тавәр- ратчә.

Хамәр часах таврәнайман чухне ачасене садикрен тавансем, күршәсем илетчәс. Пәррехинчә җапла Виталие тытәнса тәрәсса, ачасене садикрен илме ыйтәрәм. Аслине илсе ёлкәрнә вәл, теприне илме чулнә сәре садике хупса кайнә. Хуралсә вара никама та курман-илтмен. Упәшка ман пата шәнкәравлат. Эпә пәтәм ёҗе пәрахса садике чупатәп. Хуралсәран воспитательсем аҗта пурәннине ыйтатәп. «Пәлмәстәп, заводән сөнә общежитийәнчә мар-ши?» — тет. Витали пәр енелле чулат, эпә Ульянәпа тепәр

енне. Хуралсә каланә сурта тупатәп: 9 хутлә, кашнинчә — 4-шар пүләм. Пәр аләкран теприне шақкатәп. Куҗамран чарәнми куҗсулә юхат. Юлашки 9-мәш хутри пүлеме шақкатәп. Эрпине вирхәнсе тухат. «Эпир сәмарта сирәмәр, квас ёҗсрәмәр», — тет. Воспитательсем тин сәҗ ёҗе пуҗәннәкерсемччә. Хуралсә каласа хәварма е хут сырса хәварма тавәрман курәнәт.

— Зоя Петровна, эсир ун чухне парти обкомәнчә ёҗленә. Ачасене пәр садике ыраҗсарма май пулман-и вара сирән?

— Парти ёҗәнчә тесе хамшән

иртет. Авалхи йәлапа салтака каякан, качча каякан е пуҗласа шула каякан ваттисенчен пил илет. Җав кун пәрремәш класа кайма хәтәрленекән Энтри ваттисем патне пил илме пынә та хытса тәнә. Ман упәшка хайхине:

— Энтрүш, эсә мәншән никамран та пил ыйтмастән, — тенә.

— Ман камран пил илмелле, вәсәм пәри те ватә мар, — хуравланә ача.

— Мәнле ватә мар? Утмәлран иртнә вәт.

— Вәсәм пәрин те сухалә сук.

Ача тәрәт. Халәх пәхәт. Витали пәрне фронтвик патне чуптарат. Җавәнтан пил илет те ача. Пуху хыҗсән мәшәрәм ватәсене хәйне евәр лекци вулат. «Чәваш йәлипе 60-тан иртсен сухалпа сүремелле. Хәвәрән кәкәрсем тулли орден-медаль — сәвах яшланса сүретәр. Сухаллә ватә — хисеплә сын». Ләшсем ача малтан хәв үстер-ха теҗсә. Вәт сәпла 54 султах сухал үстерме пуҗларә. Ун хыҗсән ялта ыйтисем те сухал җитәнтерме тытәннә.

Пурнәҗ юратупа вәй илет

— Сүр ёмәр ытла аслә шулсенчә ёҗленә, чәваш литературин программисене, вөрәнү кәнекисене, меслет кәтәртәвәсене хәтәрлесе кәларнә сыннән пенси сүлне җитнә төле тава тивәҗлә ят пулманнине әнланма та йывәр. «Ёҗ ветеранә» ята илме Станьяла сәмрәк чухне путакан сынна сәлнәшән панә медаль кәна пулашнә тенине илтнәччә.

— Хәйшән вәл пиччәшәнчә те пәта ыйтса илеес сук. Ялан ыйтисемшән сүннә. Хайхи медальпе хисеплә ят илме май пуррине те хам кәна ыйтса пәлтәм. Чән та, кайран ача «Чәваш Республикин аслә шулнә тава тивәҗлә ёҗченә» ята пачәс.

Семье телейә җинчен сәмах хуҗсәтәсән пирән каласәва Виталий Петрович хушәшәнчә:

— Эпә ун валли суралман пулә, вәл ман валли суралнә-тәр. Пурнәҗ тәршәпех умри йывәрләхсене сирсе пычә. Ёҗсәме пәрремәш вулаканә те, хаклаканә те вәлах. Мән чухлә ыра сөнү-канаш паман-ши вәл мана: кунта хивререх сырнә — сәм- сәтмелле, кунта хушамат нумай — кәскетмелле. Питә түрә те сирәп арәм манән. Парти сыннисем вәсәм ахаль те патак пек түрә те. Эпә хамәнне нускипе кәске йәме кәна сәватәп, урах мана нимән те тутар- маҗсә. Виҗсәмәш мәнук ыраәнәнчә пурәнәтәп халә. Телейлә-и эпә? Телейлә. 75 сул пурәнәтәп тесе ни- хәҗсан та шутламан. Крахмал сисе үснә, тәхәнмалли пулман. Вөрәнме кәрсән ниҗта пурәнма суккипе пәр вәхәт кимә айәнчә ыртса тәнә. Ачасем хисепләсәҗ. Мәнуксем юра- таҗсә. Телей вәл — эпир хамәра хамәр мәнле туйни. Ёҗсләс тенине ёҗлетәп, калас тенине калатәп.

Юрату мән-и? Чунри хавхалану. Чунри ёмәт. Чунри талпәну. Сүтсәнтәләк панә телей. Пәрлөх туйәмә пурри — пысак телей. Пурнәҗ юратупа аталанат, курайманләхпа мар. Юрату — пурнәҗа тытса пыракан тилхепе. Ача төрәс тытса пыма пәлмелле: шырлана үкерме те, тәвайккине туртса хәпартма та пултарат. Турә сырни, ёмәре пәрле ирттермелли, вәрсене пәрлештермелли пәрре кәна. Ман төле Зоя Петровна пулман пулсан урахлах сәмье тәваймастәмччә те пулә.

Елена НИКОЛАЕВА.

СПЕЦИАЛИСТ КАНАШӘ

Иммунитета сирәплетме

Су кунәсем ситиччен вәхәт пур-ха. Организм вара витаминсем ситменни не систерет. Иммунитета сирәплетмелле. Шәнтса хунә сәр сәрли, чие, хурлә-хан пулсан мәнле аван! Организма сирәплетме аптекара сутакан сиплә курәсем те пулшасә.

ШАЛФЕЙ КУРАКӘПЕ

Вәреме кәнә 1 л шыва 3-4 кашәк шалфей куракә ярса «шыв мунчинче» 15 минута яхән тытмалла. Сәрәхтармалла, сивәтмелле, кашни 2 сехетрен темишешер сыпкәм ёсмелле.

Җак хәтәр иммунитета сирәплетнисәр пушне шанса пәсәлнинчен сывалма та пулшашә.

ТУТЛА ШАРШАЛЛА ЭМЕЛ

Иммунитета сирәплетнисәр пушне юна тасатакан, кәмәла сәклекен шөвөке сәпла хәтәрлемеелле.

Пәрер пай чухлә хәмла сирли, сәр сирли, хура хурләхан сүлсисене, салтак тўми чечекне тата шәлан (шиповник) сирлине илмелле. Пурне те пәрле хутәштармалла, кирлә пулсан вәтетмелле. Тин вәретнә 1 стакан шыва аңа 1 кашәк ярса 15-20 минут лартмалла.

ШУТА ИЛМЕ

Чөрне пәхса

Китай медицина чөрне кәкәнчи шурә вярәна (лунка) пәхса вәл е ку орган мәнле ёсленине тавсәрма май пурине паләртәтә.

✓ Пуç пуринчи шурә вярән әс-тән шайәпе үпке мәнләрех ёсленине пәлтәрет. Вәл мән чухлә вәрәмрах – әс-тәна аталантармалли вай-хавәт савән чухлә ытларах. Вәл сүкки вара үпкепе тата психикапа йөркеллех маррине систерет.

✓ Шөвөр пурнери шурә йөр хулан пыршә, пәвер тата хырәмләхай парән ёс-хәлне кәтартат. Вәл пәчәкленнә е пачах пулмасан чи малтанах сәк органсене пәхмалла.

✓ Вәталәх пурне юн тымарәсен тытәмешән явап тытат. Шурә йөр сүкки юн пусәмәпе, венәпа тата капиллярсемпе пәтәмпех йөркеллә маррине пәлтәрет.

✓ Ятсәр пурнери шурә йөр пурепе пәсехе парән тытәмә мәнле ёсленине кәтартат. Вәл сүкки вәсәтәсен саврәнәшә пәсәлнинче, лимфа тытәмәнче йывәрләхсем пурине систерет.

✓ Кача пурнери йөр чөрепе сүхе пыршәшән яваплә. Китайсем вәхәт иртнәсемән шәпах вәл сүхалнинче пәләрәтәсә. Шел пулин те, сүл хысәң сүл хыса юлнә май чөрепе пыршәләх пуринчен те ытларах шар курат.

Чей вярәнне ёсмелле.

ИМПЕР ЧЕЙӘ

Ашәнса ситме, иммунитетә үстәрме, шәнса пәсәлнинчен сывалма: импәр тымарне (лавкара сутаçсә) 1-2 см чухлә касса вәтә-вәтә турамалла е теркәпа хырмалла. Сурмалла каснә лимон тата тутә кәмеләх чей (хури те юрат) хушмалла. Тин вәретнә 1 л шыва ярса тәрәлтәрсә лартмалла. Вәрилле ёсмелле.

ХАЯРРИСӘРЕХ

Кирек епле улма-сирли сәткәнә (1 л) сине тутә кәмеләх корица, гвоздика, импәр, ваниль, мускат майәре ярса сүләм сине лартмалла. Вәреме кәриччен кәшт маларах сүнтермелле. Шәнса хытнинчен ашәнмалли, иммунитетә сирәплетмелли сиплә им пулчә те.

Мария ОРЛОВА, иммунолог.

ХАМА ХАМ ТУХТӘР

Грипран сыхланма

Грипп эпидемийә вәхәтәнче чирлесрен сыхланма ансат йөркесене пәхәнни пулшашә.

● Теркәпа 2 лимон хырмалла, 2 пуç ыхра вәтетмелле. Пәр-пәринпе лайәх хутәштармалла. Пулнә хутәша вәретнә 1 л шыва ярса лартмалла. Пүләмре тәттәм вярәнә 3 кун тәрәлтәрсә лартмалла. Сәрәхтармалла, холодильникра упралла. Высварла пәрер кашәк ёсмелле. Эпидеми вәхәтәнче вирусран хүтәленмелли чи лайәх хәтәр ку.

● Урама тухиччен сәмса кәкне оксолин масәпе сәрмелле.

● Иммунитета сирәплетме 1 стакан кишәр сәткәнә 1 кашәк пыл тата 4 тумлам олива савә хушса ёсмелле. Кунне 4 хут, апат умән 15 минут маларах, ста-

канән пәрре тәваттәмеш пайә таран ёсмелле. Сиплев тапхәрә – 30 кун.

● Тин вәретнә 2 стакан шыва 1 кашәк чухлә сәр сирлин (земляника) сүлсине ямалла, сәрәхтармалла. Кунне 3 хут, апат умән, суршар стакан ёсмелле. Сиплев тапхәрә – 10 кун.

● Хурләхан, хәмла сирли, хура хәмла сирли (ежевика), кәтмел (брусника) сүлсипе чей туса ёсни питә усәллә. Тин вәретнә 1 стакан шыва 1 кашәк чухлә хутәш ярса 30 минут тәрәлтәрсә лартмалла. Кунне 3 хут суршар стакан ёсмелле.

● Кунсерен цитрус сәмәсәсем, панулми, киви сәме тәрәшмалла.

СИПPE КАЙТӘР

Киста пәтрә

Сәмарталәхра (яичникра) киста пуррипе чылайччен сиплентәм, анчах усси пулмарә. Тухтәр пүләмәнчен юлашки шанәса сүхәтса тухрәм. Салху сән-пите кура-ши пәр хәрәрам агла темле рецепт тыттарчә. Хәйән хәрәчи унпа сывалнинче пәлтәрчә.

Рецепчә сәпла: сур литр шур эрехе 2 кашәк йүсә эрәм (полынь) куракә, 1 чей кашәк хурән кәчки, 1 хаяр пәрәс (хутаçлә йүсә хәрлә пәрәс), вәтетнә алоз сүлси (1) ямалла. Тәттәм те сулхән вярәнә 10 кун тытмалла, сәрәхтармалла. Кунне 3 хут, апат умән сур сехет маларах, 100 мл шыва 1 кашәк хушса ёсмелле. Сиплев тапхәрә – 2 бутылка настойка ёсә яриччен.

УЗИне кайса килнә хысәң киста сүхалнинче пәлтәм. Чунтан савәнтәм.

Ольга МАКАРОВА.

Асәрхаттарни: халәх сәнекен сывату меслечәсемпе усә куриччен тухтәрпа канашласа пәхмалла.

УСА КУРМА

Кәтмелпе шур сирли

Вәраха кайнә пиелонефритран сипленмелли рецептпа палаштарас килет.

Пәр уйәх таран кунсерен пәрер литр шур сирли (клюква) шывә ёсә пурәнтам: 1 стакан чухлә нимәрленә сирлана вәретнә шывпа хутәштармалла, 1 кашәк пыл хушмалла, аңа кунне 4-5 хут пәрер стакан ёсмелле. Унсәр пушне кәтмел (брусника) сүлсин настәйә те аван: 2 стакан вәри шыва 2 кашәк типәтнә кәтмел сүлси ярса «шыв мунчинче» 15 минута яхән вәретмелле. Сивәтмелле, сәрәхтармалла. 10 эрне таран кунне 3-4 хут, стаканән пәрре тәваттәмеш пайә чухлә ёсмелле, унтан 10 кун канмалла та тепәр хут сипленмелле.

Сәкна кәна астумалла: хырәмләх язвипе тата пысәк йүсәклә гастритпа аптракансен шур сирлипе тата кәтмелпе усә курма юрамасть.

Валентина СЕРГЕЕВА.

КӘСКЕН

Чаваш Республикн Пенси фончә февраль уйәхәнчи уявпа кану кунәсенче пенсие иртерех ситерессе пәлтәрет. Перекет банкне Пенси фончә укәсана февралән 19-мәшәнче куçарат – пенсионерсен счечә сине вәл февралән 20-мәшәнчен кая юлмасәр ситмелле.

Почта уйрәмәсем пенсие сәк графикпа ситерсе парәс: февралән 19-мәшәнче –

февралән 19 тата 20-мәшәсемшән;

февралән 20-мәшәнче –

февралән 21 тата 22-мәшәсемшән;

февралән 21-мәшәнче –

февралән 23 тата 24-мәшәсемшән.

ЭСИР ЫЙТНӘЧЧӘ

Чөререн үкәнмелле

Этем ури сине ёне пуссан тем тума та пултарат. Сәв шутра чиркүре сурта сүтса Турә Амәшәнчен пулшә ыйтма е инкек курсан юмәс патне утма та. Акә эпә те юмәса кайрәм. Кайран сүләх каçарттарнә чухне сәкәншән Турәран каçару ыйтрәм. Анчах пачәшкә мана сыптармарә. Юмәса кайнә хысәң мән вәхәтран сыпма юрат? Эпир пурте сәк йәнәша тәватпәр-сәк.

Фотима. Патәрәл районә, Ишлә ялә.

Игнатий атте (СУРАНОВ), Муркаш районәнчи Мән Сәнтәр чиркөвән настоятелә:

– Чиркү саккунәсем тәрәх пәр хут юмәс пәхтарма кайсан 6 сүл иртмесәр те Туррән Таса Үчәпе Юнне ашәнман пулин те, урәхла каласан 6 сүл иртнә е иртмен – сүруран пәлме сук, эпә те сирән пачәшкәр пекех тунә пуләттәм. Кунта вәхәт иртни кәна мар, сын хәй Турә умәнче тәрәс мар тунине аңланса чөререн үкәнсе каçару ыйтни те кирлә. Мана вара эсир хәвәра тўрре кәларма тәрәшни сәс куранчә: «Этем ури сине ёне пуссан тем те тума пултарат», «пурте сәк йәнәшсене тәватпәр-сәк». Тата сүләх каçаракан священника шанманни, унән ёсәсене хаçат урлә тәрәслени те сәкнах сирәплетет.

Кальци ситмесен

Эпә 55 сүлта. Нумаях пулмасть шуса үкәсе урана хуçрәм. Организмра кальци ситмест терәс. Эпә кофе ёсә юрататәп, анчах вәл шәмәри микроэлементсене суса кәларат тенине вуласа пәлтәм. Кальци ситменнинче мәнле пәтермелле?

Светлана ЯКОВЛЕВА. Куславка.

Организмра кальци ситнипе ситменнинче пәлме юн парса биохими анализә тумалла. Остеопороз, панкреатит аталанни, пуре тата пуреши парә, пәсехе парән ёсә япәхни кальци ситменнинче систерет. Кунтах урана шәнәр туртни, ыйхә килменни, сәлтәвсәрах вәчәрхентерни те кәрәт.

Кәнтәрла тәлне 0,5 л кәвөләк, 50 г тәпәрчә тата 10 г хытә сыр ситәр пулсан таләкләха кирлә нормән суррини тултарма пултаратәр. Кальци ситмәс үсен-тәранра та пур. Петрушка, сельдерей, спаржа, куләста кили усәллә.

Кальцие ирәлме D витамин кирлә (вәл кальцие организмра тытса тәрәт). Витамин ситмесен рациона сүллә пулә, пәвер, сәмартә, сәт продук-ёсем кәртмелле.

Шәмәыратнипе нушала-накансене кунне пәр хут кофе ёсни сителәклә. Сәвән пекех тәвар шайне те чакармалла. Тәварти натри кальцие шәкпа пәрле кәларат.

РЕКЛАМА, ПӘЛТЕРҮСЕМ

СУТАТӘП / ПРОДАЮ

2. АКЦИЯ! Блоки керамзитобетонные 20x20x40 – 33 руб., 12x20x40 – 29 руб., 10x20x40 – 25 руб. Высокое кач-во. Доставка. Т. 89674704677.

3. АКЦИЯ! Кольца колодезные диам. 0,7 м, 1 м, 1,5 м. Д-ка манипулятором. Бурение. Т. 89674704677.

4. Немецкие пластиковые ОКНА. Низкие цены. Пенсионерам скидки. Замер. Доставка – бесплатно. Без выходных. Т. 8-987-576-65-62.

5. Блоки керамзитобетонные 20x20x40, 12x20x40, 9x20x40 пропаренные, гидро-вибропрессованные заводские от производителя – недорого; цемент, песок. Доставка. Разгрузка. Без выходных. Кассовый чек, документы. Т. 8-960-301-63-74.

7. Срубы для бани. Доставка по ЧР. Т. 37-28-74.

15. КИРПИЧ. Т. 89613393363.

17. Песок, гравмассу, керамзит, чернозем, навоз. Доставка. Т. 8-905-197-40-19.

22. Пластиковые ОКНА – немецкое качество. Дешево. Замер. Доставка – бесплатно. Т. 89370101054.

23. Гравмассу, песок, бой кирпича, щебень. Доставка. Т. 89061355241.

24. Грабли, косилки, сажалки, копалки, окучники, опрыскиватели. Доставка. Т. 89278533596.

29. Косилки, грабли, фрезы, опрыскиватели, картофелесажалки, доильные аппараты. ДОСТАВКА! Т.: 89379559802, 89373758095.

30. Гравмассу, песок, щебень, керамзит. Д-ка. Т. 89053465671.

31. Песок, гравмассу, бой кирпича, щебень. Д-ка. Т. 89033225766.

33. Кирпич рядовой, лицевой; керамблоки, колья. Доставка. Т.: 89063804835, 89276674605.

35. Пластиковые ОКНА, металлические ДВЕРИ. Бесплатно: замер, доставка, демонтаж. Гарантия 15 лет. Рассрочка. Скидки. Т. 8-937-391-39-91.

53. ОТРУБИ, зерно, к/корм, сахар, муку. Д-ка. Т. 89373916016.

ТУНТИКУН, 23	ЫТЛАРИКУН, 24	ЮНКУН, 25	КЁҖШЕРНИКУН, 26	ЭРНЕКУН, 27	ШАМАТКУН, 28	ВЫРСАРНИКУН, 1
ПЕРВЫЙ КАНАЛ 6.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00 Новости 6.10 «Непугуевы заметки» 12+ 6.30 Х/ф «В ПОСЛЕДНИЮ ОЧЕРЕДЬ» 12+ 8.10 Х/ф «СЛУЖИЛИ ДВА ТОВАРИЩА» 12+ 10.10 Х/ф «ОФИЦЕРЫ» 12+ 12.20 «Люди, сделавшие Землю круглой» 16+ 14.25, 15.15, 18.15 Х/ф «ДИВЕРСАНТ» 16+ 18.55 Праздничный концерт к Дню защитника Отечества 21.00 «Время» 22.00 Т/с «ГОСПОДА-ТОВАРИЩИ» 16+ 0.00 Церемония вручения награды американской киноакадемии «Оскар-2015» Передача из Лос-Анджелеса 12+ 1.50 Х/ф «ЕЛИЗАВЕТА» 16+ 4.10 «Контрольная закупка»	ПЕРВЫЙ КАНАЛ 5.00 «Доброе утро» 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.10, 3.00 Новости 9.15 «Контрольная закупка» 9.45 «Жить здорово!» 12+ 10.55, 3.15 «Модный приговор» 12.20, 21.35 Т/с «ГОСПОДА-ТОВАРИЩИ» 16+ 14.25, 15.15, 2.20, 3.05 «Время покажет» 16+ 16.00 «Мужское / Женское» 16+ 17.00, 1.25 «Наедине со всеми» 16+ 18.45 «Давай поженимся!» 16+ 19.50 «Пусть говорят» 16+ 21.00 «Время» 23.35 «Вечерний Ургант» 16+ 0.25 «Структура момента» 16+ 4.15 «Контрольная закупка»	ПЕРВЫЙ КАНАЛ 5.00 «Доброе утро» 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.10, 3.00 Новости 9.15, 4.15 «Контрольная закупка» 9.45 «Жить здорово!» 12+ 10.55, 3.15 «Модный приговор» 12.20, 21.35 Т/с «ГОСПОДА-ТОВАРИЩИ» 16+ 14.25, 15.15, 2.20, 3.05 «Время покажет» 16+ 16.00 «Мужское / Женское» 16+ 17.00, 1.25 «Наедине со всеми» 16+ 18.45 «Давай поженимся!» 16+ 19.50 «Пусть говорят» 16+ 21.00 «Время» 23.35 «Вечерний Ургант» 16+ 0.25 «Политика» 16+	ПЕРВЫЙ КАНАЛ 5.00 «Доброе утро» 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.10, 3.00 Новости 9.15, 4.15 «Контрольная закупка» 9.45 «Жить здорово!» 12+ 10.55, 3.15 «Модный приговор» 12.20, 21.35 Т/с «ГОСПОДА-ТОВАРИЩИ» 16+ 14.25, 15.15, 1.20 «Время покажет» 16+ 16.00 «Мужское / Женское» 16+ 17.00, 2.15, 3.05 «Наедине со всеми» 16+ 18.45 «Давай поженимся!» 16+ 19.50 «Пусть говорят» 16+ 21.00 «Время» 23.35 «Вечерний Ургант» 16+ 0.25 «На ночь глядя» 16+	ПЕРВЫЙ КАНАЛ 5.00 «Доброе утро» 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 18.00, 18.00, 18.00 Новости 9.15, 5.25 «Контрольная закупка» 9.45 «Жить здорово!» 12+ 10.55 «Модный приговор» 12.20 Т/с «ГОСПОДА-ТОВАРИЩИ» 16+ 14.25, 15.15 «Время покажет» 16+ 16.00 «Мужское / Женское» 16+ 17.00 «Жди меня» 18.45 «Человек и закон» 16+ 19.50 «Поле чудес» 16+ 21.00 «Время» 21.35 «Голос. Дети» 23.50 «Вечерний Ургант» 16+ 0.45 Х/ф «ИЛЬЯ КАБАКОВ. В БУДУЩЕЕ ВОЗЬМУТ НЕ ВСЕХ» 16+ 1.40 Х/ф «ВЕСЕННИЕ НАДЕЖДЫ» 12+ 3.40 Х/ф «ЭСТОНКА В ПАРИЖЕ» 16+	ПЕРВЫЙ КАНАЛ 6.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00 Новости 6.10 Х/ф «ДВОЕ И ОДНА» 12+ 8.00 «Играй, гармонь любимая!» 8.45 «Смешарики. Новые приключения» 9.00 «Умницы и умники» 12+ 9.45 «Слово пастыря» 10.15 «Смак» 12+ 10.55 «Женя Белоусов. Он не любит тебя нисколько...» 16+ 12.20 «Идеальный ремонт» 13.15 «Теория заговора» 16+ 14.20, 15.15 «Голос. Дети» 16.50 «Кто хочет стать миллионером?» 18.20 «Угадай мелодию» 12+ 18.00 «Сегодня вечером» 16+ 21.00 «Время» 21.30 «Таншуй» 23.50 Х/ф «АГЕНТ ДЖОННИ ИНГЛИШ: ПЕРЕЗАГРУЗКА» 12+ 1.45 Х/ф «БОЕВОЙ КОНЬ» 16+ 4.20 «Мужское / Женское» 16+	ПЕРВЫЙ КАНАЛ 5.35, 6.10 «В наше время» 12+ 6.00, 10.00, 12.00, 15.00, 17.45 Новости 6.40 Х/ф «УСНУВШИЙ ПАС-САЖИР» 16+ 8.10 «Служу Отчизне!» 8.45 «Смешарики. ПИН-код» 8.55 «Здоровье» 16+ 10.15 «Непугуевы заметки» 12+ 10.35 «Пока все дома» 11.25 «Фазенда» 12.15 «Влад Листьев. Взгляд через двадцать лет» 16+ 13.15 Т/с «МАНЕКЕНЩИЦА» 16+ 15.15 «Манекенщица» 16+ 18.00 «Точь-в-точь» 16+ 21.00 Воскресное «Время» 22.30 «Клуб Веселых и Находчивых» Высшая лига 16+ 0.40 Х/ф «ОТКРЫТАЯ ДВЕРЬ» 16+ 2.40 Х/ф «ВСТРЕЧА В КИРУНЕ» 16+
РОССИЯ 1 5.20 Х/ф «ОДИНОЧНОЕ ПЛАВАНИЕ» 7.20 Х/ф «БЕЛОЕ СОЛНЦЕ ПУСТЫНИ» 9.00, 3.20 «Крымская легенда» 12+ 10.00, 14.20 Т/с «БЕРЕГА» 12+ 14.00, 20.00 Вести 17.25 Х/ф «ПОДДУВНЫЙ» 12+ 20.35 Т/с «ВЕСНОЙ РАСЦВЕТАЕТ ЛЮБОВЬ» 12+ 23.20 Х/ф «МАРШ-БРОСОК. ОХОТА НА «ОХОТНИКА» 16+ 4.20 Комната смеха	РОССИЯ 1 5.00 Утро России 9.00 «Иду на таран» 12+ 9.55 «О самом главном» 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Местное время 11.55 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+ 12.55 «Особый случай» 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с «ТАМ, ГДЕ ТЫ» 12+ 16.00 Т/с «ПОСЛЕДНИЙ ЯНЬЧАР» 12+ 18.15 «Прямой эфир» 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с «ВЕСНОЙ РАСЦВЕТАЕТ ЛЮБОВЬ» 12+ 23.50 Т/с «ПХЕНЬЯН-СЕУЛ. И ДАЛЕЕ...» 12+ 0.55 «Поющее оружие. Ансамбль Александрова» 12+ 1.55 Т/с «ОБРАТНОЙ ДОРОГИ НЕТ» 3.20 Горячая десятка 12+ 4.20 Комната смеха	РОССИЯ 1 5.00 Утро России 9.00, 3.00 «Забый вождь. Александр Керенский» 12+ 9.55 «О самом главном» 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Местное время 11.55 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+ 12.55 «Особый случай» 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с «ТАМ, ГДЕ ТЫ» 12+ 16.00 Т/с «ПОСЛЕДНИЙ ЯНЬЧАР» 12+ 18.15 «Прямой эфир» 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с «ВЕСНОЙ РАСЦВЕТАЕТ ЛЮБОВЬ» 12+ 22.55 «Вечер с Владимиром Соловьевым» 12+ 0.35 «Александр Феклисов. Карибский кризис глазами резидента» 12+ 1.35 Т/с «ОБРАТНОЙ ДОРОГИ НЕТ» 4.00 Комната смеха	РОССИЯ 1 5.00 Утро России 9.00, 3.00 «Гори, гори, моя звезда. Евгений Урбанский» 12+ 9.55 «О самом главном» 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Местное время 11.55 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+ 12.55 «Особый случай» 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с «ТАМ, ГДЕ ТЫ» 12+ 16.00 Т/с «ПОСЛЕДНИЙ ЯНЬЧАР» 12+ 18.15 «Прямой эфир» 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с «ВЕСНОЙ РАСЦВЕТАЕТ ЛЮБОВЬ» 12+ 22.55 «Вечер с Владимиром Соловьевым» 12+ 0.35 «Александр Феклисов. Карибский кризис глазами резидента» 12+ 1.35 Т/с «ОБРАТНОЙ ДОРОГИ НЕТ» 4.00 Комната смеха	РОССИЯ 1 5.00 Утро России 8.55 Мусульмане 9.10, 3.10 «Розы с шипами для Мирей. Самая русская француженка» 12+ 10.00 «О самом главном» 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Местное время 11.55 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+ 12.55 «Особый случай» 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с «ТАМ, ГДЕ ТЫ» 12+ 16.00 Т/с «ПОСЛЕДНИЙ ЯНЬЧАР» 12+ 18.15 «Прямой эфир» 12+ 21.00 «Главная сцена» 23.15 Х/ф «МАША И МЕДВЕДЬ» 12+ 1.10 Х/ф «ПРЕДСКАЗАНИЕ» 12+ 4.05 Комната смеха	РОССИЯ 1 4.50 Х/ф «ВЫКУП» 6.35 «Сельское утро» 7.05 Диалоги о животных 8.00, 11.00, 14.00 Вести 8.10, 11.10, 14.20 Местное время. Вести-Москва 8.20 «Военная программа» Александра Сладкова 8.50 «Планета собак» 9.25 Субботник 10.05 «Наука 2.0» представляет. «Основной элемент. Мужчины vs женщины» «Большой скачок. Вещи, которые нас приучили» 12+ 11.20 «Честный детектив» 16+ 11.55 Х/ф «С ПРИВЕТОМ, КОЗАНОСТРА» 12+ 14.30 Субботник вечер 16.45 «Танцы со звездами» Сезон - 2015 20.00 Вести в субботу 20.45 Х/ф «СНЕГ РАСТАЕТ В СЕНТЯБРЕ» 12+ 0.45 Х/ф «ПРОВЕРКА НА ЛЮБОВЬ» 12+ 2.45 Х/ф «ОТДАМЯ В ХОРОШИЕ РУКИ» 16+ 5.00 Комната смеха	РОССИЯ 1 5.30 Х/ф «ЗИНА-ЗИНУЛЯ» 7.20 Вся Россия 7.30 Сам себе режиссер 8.20 «Смехопанорама» Евгения Петросяна 8.50 Утренняя почта 9.30 «Сто к одному» Неделя в городе 11.00, 14.00 Вести 11.10 «Не жизнь, а праздник» 12+ 12.10, 14.30 «Смеяться разрешается» 14.20 Местное время. Вести-Москва 15.00 «Один в один» 12+ 18.00 Х/ф «ПРОСТИТЬ ЗА ВСЕ» 12+ 20.00 Вести недели 22.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым» 12+ 0.35 Х/ф «ЧАСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ ТАТЬЯНА ИВАНОВА» «МАТЕРИНСКИЙ ИНСТИНКТ» 12+ 2.30 Х/ф «ВЛОБЛЕН И БЕЗОРУЖЕН» 12+ 4.20 Комната смеха
НТВ 6.05 Х/ф «ОТСТАВНИК-3» 16+ 8.00, 10.00, 13.00, 19.00 Сегодня 8.15, 10.20, 13.25, 19.25 Х/ф «БРАТСТВО ДЕСАНТА» 16+ 0.10 Х/ф «В АВГУСТЕ 44-ГО...» 16+ 2.25 Главная дорога 16+ 3.00 Квартальный вопрос 0+ 4.05 Дикий мир 0+ 4.15 Х/ф «ВТОРОЙ УБОЙНЫЙ» 16+	НТВ 6.07-6.10, 6.35-6.41, 11.35-11.55, 17.10-17.30 Вести-погода. Вести-Чаваш Ен 7.07-7.10, 7.35-7.41, 8.07-8.10, 8.35-8.41, 14.30-14.50, 19.35-20.00 Вести-погода. Утро Чувашии 9.00 Утренний гость (на чувашском языке) 9.40-9.55 Вести-интервью	НТВ 6.00 «НТВ утром» 8.10 «ДЕЛО ВРАЧЕЙ» 16+ 9.00, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+ 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 12.00 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 15.00 «Прокурорская проверка» 16+ 16.20 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+ 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 19.45, 1.15 Т/с «МОРСКИЕ ДЯВУЛЫ. СМЕРЧ» 16+ 21.40 «Анатомия дня» 22.30 Футбол. Лига чемпионов УЕФА. «Байер» (Германия) - «Атлетико» (Испания) 0.45 «Лига чемпионов УЕФА. Обзор» 3.15 Т/с «ПЯТНИЦКИЙ» 16+ 4.10 Х/ф «ВТОРОЙ УБОЙНЫЙ» 16+ 5.00 Т/с «ПШС» 16+	НТВ 6.07-6.10, 6.35-6.41, 11.35-11.55, 17.10-17.30 Вести-погода. Вести-Чаваш Ен 7.07-7.10, 7.35-7.41, 8.07-8.10, 8.35-8.41, 14.30-14.50, 19.35-20.00 Вести-погода. Утро Чувашии 9.00 В центре внимания 9.35-9.55 Вспомни, солдат (на чувашском языке)	НТВ 6.07-6.10, 6.35-6.41, 17.10-17.30 Вести-погода. Вести-Чаваш Ен 7.07-7.10, 7.35-7.41, 8.07-8.10, 8.35-8.41, 14.30-14.50, 19.35-20.00 Вести-погода. Утро Чувашии 9.10 Доступная среда. С сурдопереводом 9.25 Из шапка фонда. Концерт 9.45-10.05 Точка зрения 11.35-11.55 Вести-погода. Вести-ПФО	НТВ 8.10-8.20 Вести-погода. Вести-Чаваш Ен 10.05-11.00 Для вас, любимые. Концерт по заявкам 14.20-14.30 Вести-погода. Вести-Чувашия	НТВ 5.35, 0.55 Т/с «ГРУЗ» 16+ 7.25 Смотр 0+ 8.00, 10.00, 13.00 Сегодня 8.15 «Золотой ключ» 0+ 8.45 «Медицинские тайны» 16+ 9.25 «Готовим с Алексеем Зиминским» 0+ 10.20 Главная дорога 16+ 11.00 «Поедем, поедим!» 0+ 11.50 Квартальный вопрос 0+ 13.20 «ГМО. Еда раздора» Научное расследование Сергея Малоземова 12+ 14.20 Х/ф «ПЕРЕЛЕТНЫЕ ПТИЦЫ» 16+ 18.00 Следствие вели... 16+ 19.00 «Центральное телевидение с Вадимом Тахменевым» 20.00 «Новые русские сенсации» 16+ 22.00 Ты не поверишь! 16+
РОССИЯ К 7.00 «Евроньюс» 10.00 Х/ф «СУВОРОВ» 11.50 Д/ф «Честь мундира» 12.30 Концерт Центрального военного оркестра Министерства обороны РФ в ММДМ 13.25, 1.40 Д/ф «Галапагосские острова». «Эволюция» 14.20 Хрустальный бал «Хрустальной Турандот» в честь Владимира Етуша 15.40 Д/ф «Осовец. Крепость духа» 16.25 Д. Певцов, Д. Дюжев, Б. Плотников, О. Погудин, Е. Смольянинова и хор Московского Сретенского монастыря в музыкальной постановке по книге архимандрита Тихона (Шевкунова) «Несвятые святые» 18.00 «Сати. Нескучная классика...» 18.55 Х/ф «ЭСКАДРОН ГУСАР ЛЕТУЧИХ» 21.35 В гостях у Эльдыра Рязанова 22.40 Х/ф «ПРОСТЫЕ ВЕЩИ» 0.30 «Кинескоп» 1.10 Концерт Государственного камерного оркестра джазовой музыки им. О. Лундстрема под управлением Г. Гаряна 2.35 А. Хачатурян. Сюита из балета «Гаянэ» Дирижер П. Коган	НТВ 6.00 «НТВ утром» 8.10 «ДЕЛО ВРАЧЕЙ» 16+ 9.00, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+ 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 12.00 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 15.00 «Прокурорская проверка» 16+ 16.20 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+ 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 19.45, 1.15 Т/с «МОРСКИЕ ДЯВУЛЫ. СМЕРЧ» 16+ 21.40 «Анатомия дня» 22.30 Футбол. Лига чемпионов УЕФА. «Байер» (Германия) - «Атлетико» (Испания) 0.45 «Лига чемпионов УЕФА. Обзор» 3.15 Т/с «ПЯТНИЦКИЙ» 16+ 4.10 Х/ф «ВТОРОЙ УБОЙНЫЙ» 16+ 5.00 Т/с «ПШС» 16+	НТВ 6.00 «НТВ утром» 8.10 «ДЕЛО ВРАЧЕЙ» 16+ 9.00, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+ 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 12.00 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 15.00 «Прокурорская проверка» 16+ 16.20 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+ 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 19.45 Футбол. Лига Европы УЕФА. «Зенит» (Россия) - «ПСВ» (Нидерланды) 21.55, 23.45 Т/с «МОРСКИЕ ДЯВУЛЫ. СМЕРЧ» 16+ 22.55 «Анатомия дня» 0.45 Т/с «ПЯТНИЦКИЙ» 16+ 1.40 «Лига Европы УЕФА. Обзор» 16+ 2.10 «Дачный ответ» 0+ 3.10 Х/ф «ВТОРОЙ УБОЙНЫЙ» 16+	НТВ 6.00 «НТВ утром» 8.10 «ДЕЛО ВРАЧЕЙ» 16+ 9.00, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+ 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 12.00 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 15.00 «Прокурорская проверка» 16+ 16.20 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+ 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 19.45 Х/ф «НАСТАВНИК» 16+ 23.40 Х/ф «РОЗЫСКИН» 16+ 3.35 Х/ф «ВТОРОЙ УБОЙНЫЙ» 16+	НТВ 8.10-8.20 Вести-погода. Вести-Чаваш Ен 10.05-11.00 Для вас, любимые. Концерт по заявкам 14.20-14.30 Вести-погода. Вести-Чувашия	НТВ 6.00, 1.05 Т/с «ГРУЗ» 16+ 8.00, 10.00, 13.00 Сегодня 8.15 «Русское лото плюс» 0+ 8.45 Их нравы 0+ 9.25 Едим дома 0+ 10.20 «Первая передача» 16+ 11.00 «Чудо техники» 12+ 11.50 «Дачный ответ» 0+ 13.20 Своя игра 0+ 14.15 Х/ф «ОХОТА» 16+ 18.00 Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю 19.00 «Сегодня. Итоговая программа» с Кириллом Поздняковым 20.00 «Список Норкина» 16+ 21.10 Х/ф «ПАРАНОЯ» 12+ 23.10 «Контрольный звонок» 16+ 0.05 «Тайственная Россия» 16+ 2.50 «ГРУ: тайны военной разведки» 16+ 3.35 Х/ф «ВТОРОЙ УБОЙНЫЙ» 16+	

САЛАМЛАТПАР!
КАЗАКОВА, ХРАМОВА, УТКИНА
70 сулла Вацуксем саламлацщ.

Йўнрәлле сыранна вәскәр!

Хаҗат-журнала 2015 сулән иккәмеш суринче илсе тәмашкән

февралән 1-мәшәнчен пуслас мартән 31-мәшәччен

«Хыпар» Издательство сурчән пур кәларәмне те йўнрәх хакпа сыранна пулать.

ИЮЛЁН 1-мәшәнчен «Хресчен сассин» юнкунхи тата эрнекунхи кәларәмсем пәрлешәсщ.

Вулакан патне хаҗат эрнере пәр хут 8 страницапа ситә.

Сырантару хакә – 280 тенкә те 92 пус. Индексә – 54838.

РЕКЛАМА, ПӘЛТЕРҮСЕМ

СУТАТӘП / ПРОДАЮ

43. Брусчатка, плиты тротуарные, бордюры, водостоки по старым ценам. Т. 89674702736 (Мир камней, Чебоксары, пр. Машиностроителей, 1Д).

49. Керамблоки, цемент, керамзит в мешках – цены от производителя. Т. 8-905-344-79-32.

58. Гравмассу, щебень, песок, керамзит, чернозем. Д-ка. Т. 89276687015.

59. ТЕПЛИЦЫ от производителя. Доставка. Тел. 48-16-54.

74. Керамблоки вибропрессованные, пропаренные. Все размеры. Доставка. Т. 8-917-677-68-46.

78. Гравмассу, песок, щебень, керамблоки. Доставка. Т.: 89176500385, 89603073399.

80. Сортный каменный УГОЛЬ – 3600 р/тн. Т. 89278471762.

89. БЛОКИ керамзитобетонные от производителя. Высокое качество. Низкие цены. Доставка. Документы. Т. 89373866629.

96. Магазин «Садовник». Поступление новых семян. Оптовые цены в розницу. Огромный выбор. **Батырево**, пр. Ленина, 48 «а», т. 89603071023 (также продаются семена лука Штуттгартер Ризен на обмен севка с нового урожая в соотношении 1,42). **Яльчики**, здание магазина «Магнит», II этаж. **Алатырь**, центральный рынок, рядом средними воротами. **Чебоксары**, ул. Энгельса, 27 «а», т.: 8(8352)57-12-22 (розница), 89053407624 (оптовикам).

787. Кирпич любой, гравмассу, песок, щебень. Д-ка. Т. 89033228078.

93. Кирпич красный одинарный, полуторный, силикатный, облицовочный (все цвета), **половняк, КББ 20x20x40, 20x12x40, гравмассу**, керамзит. Доставка. Разгрузка кран-манипулятором. Т.: 44-20-97, 89033582097.

ПУЛӘШУ / УСЛУГИ

32. Лечение алкоголизма. Анонимно. Консультация бесплатно с 8 до 19 ч., сб., воскр. с 8 до 13 ч. А: Чөб, пр. Ленина, 56. Т. 552733. Лиц. ЛО 21-01-001 096 от 06.06.2014г. МЗСР РФ. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

36. Известный Чебоксарский экстрасенс, маг, хиромант, астролог **Олег Боголюбов** решает многие жизненные проблемы. Т. 89674743783.

38. Чистка колодезев. Т. 89613429059.

45. Лечение алкоголизма и табакокурения. Т.: 89030662902, 89276673368. Лиц. 5001001230 от 08.06.2007. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

70. ОКНА, ДВЕРИ, ПОТОЛКИ. Доступные цены. Договор, гарантия. Замер и консультация – бесплатно. Т. 89170788391.

77. Натяжные ПОТОЛКИ за 1 день. Т. 8-937-397-24-42.

152. Бурение скважин на воду. Т. 89603021293.

ТУЯНАТӘП / КУПЛЮ

39. Коров, бычков и лошадей. Т. 89603109878.

50. Коров. Т. 89278508564.

332. Бычков, телок, коров, свиноматок. Т. 89279993737.

ЕҖ / РАБОТА

110. В связи с началом строительства нового объекта **требуются монолитчики, каменщики.** Тел. 8-925-002-22-38.

<p>«ХРЕСЧЕН САССИ» Обществәла политика хаҗачә Индекс 54838 Учредительсем – Чаваш Республикин Информаци политикин тата массәллә коммуникацисен министрствин, Чаваш Республикин Информаци политикин тата массәллә коммуникацисен министрствин «Хыпар» Издательство сурчән Чаваш Республикин хайтытәмлә учрежденийә</p>	<p>ДИРЕКТОР-ТӘП РЕДАКТОР – В.В. ТУРКАЙ РЕДКОЛЛЕГИ: Е.Н. Николаева – пай редактор В.В. Петрова – корреспондент С.Л. Павлов – тәп редактор заместителә Е.А. Трофимова – хаҗат оператор Номер редакторә – Е.Н. Николаева</p>	<p>www.hypar.ru, e-mail: hreschen@cbx.ru Редакция издатель адресә: Шулашкар, И. Яковлев пр., 13. Телефонсем: директор-тәп редактор – 56-00-67, тәп редактор сумә – 62-04-54, пайсем – 56-34-63, 62-50-06, 28-86-68, реклама пайә тел/факс – 28-83-70. Факс (8352) 62-50-06</p>	<p>Хаҗата 2013 сулхи раштав уйәхән 10-</p>
--	--	--	--